

Pagna ewlenija>Drittijietek>Il-Vittmi ta' delitti(ghalkemm hawnhekk tista' tfisser ukoll tal-kriminalità)>Drittijiet tal-vittmi - skont il-pajjiż

Drittijiet tal-vittmi - skont il-pajjiż

Titqies bhala **vittma ta' reat**, "parti leża", jekk ikun rikonoxxut li għandek **dritt legali** li huwa protett mil-ligi kriminali li nkiser b'att li jikkostitwixxi reat skont il-ligi nazzjonali, jiġifieri li tkun sofrejt id-dannu li huwa parti *essenzjali* mill-att kriminali.

Tkun **sofrejt dannu skont il-ligi civili bhala riżultat ta' reat** meta ssofri ħsara (materjali jew mhux materjali, madankollu, f'kull każ, dannu li jista' jiġi stmat f' termini finanzjarji) li tkun ir-riżultat ta' att kriminali. Normalment, il-parti leża fil-ligi kriminali u l-parti li sofriet id-dannu fil-ligi civili jkunu l-istess, ħlief pereżempju f'każ ta' omiċidju, fejn il-vittma tkun il-persuna maqtula, filwaqt li l-membri tal-familja tagħha jkunu l-parti li sofriet dannu u għandhom id-dritt li jtitlghu l-qorti u jiksbu kumpens għad-dannu li jkunu sofwew.

Il-ligi kriminali u l-ligi civili jagħtu lill-vittma diversi drittijiet individwali qabel il-proċedimenti, matul u warajhom.

Fl-Italja, il-proċedimenti kriminali jibdeu bl-inkjesti preliminari. Il-pulizija u l-prosekutur pubbliku jinvestigaw il-każ. Fi tmieġ dawn l-inkjesti, il-prosekutur pubbliku jista' jressaq akkużi jew jitlob lill-imħallef li jkollu f'idejha l-inkjesti sabiex jagħlaq il-każ. Għal xi reati kriminali l-proċedimenti jistgħu jibdeu biss jekk int, bhala l-vittma, tippreżenta kwerela lill-pulizija jew lis-servizz tal-prosekuzzjoni.

Matul il-proċess il-qorti teżamina l-evidenza miġbura u tistabbilixxi jekk l-akkużat huwiex ħati. Il-proċedimenti jintemmu meta l-akkużat tinqatagħlu s-sentenza jew jiġi lliberat mill-qorti, bil-possibiltà li jsir appell lil qorti superjuri.

Bhala vittma, jista' jkollok parti importanti fil-proċedimenti kriminali u għaldaqstant hemm għadd ta' drittijiet li tista' teżerċita. Tista' tippartecipa bhala vittma (il-parti leża) **mingħajr status legali speċifiku, jew jista' jkollok rwol aktar attiv billi officjalment tiftaħ rikors civili kontra l-awtur tar-reat.**

Ikklikja fuq il-links ta' hawn taħt sabiex issib it-tagħrif li teħtieġ

1 - Drittijiet bhala vittma ta' reat

2 - Ir-rappurtar ta' reat u d-drittijiet tiegħi waqt l-investigazzjoni jew il-proċess

3 - Id-drittijiet tiegħi wara l-proċess

4 - Kumpens

5 - Id-drittijiet tiegħi f'dak li għandu x'jaqsam ma' appoġġ u assistenza

L-aħħar aġġornament: 13/10/2020

Il-verżjoni bil-lingwa nazzjonali hija gestita mill-Istat Membru rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-original mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidherx fit-traduzzjonijiet. Il-Kummissjoni Ewropea ma taċċettax responsabbiltà jew kwalunkwe tip ta' tort fir-rigward ta' kull informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.

1 - Drittijiet bhala vittma ta' reat

X'informazzjoni nirdievi mingħand l-awtorità wara li jkun seħħ reat (pereż. il-pulizija, il-prosekutur pubbliku) iżda qabel ma nirrapporta r-reat?

Malli jiġu notifikati bir-reat, is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika u d-dipartiment tal-investigazzjoni kriminali (CID) jridu javżawk li, bhala l-parti vittma ta' reat, inti intitolat(a) taħtar avukat biex jeżerċita d-drittijiet mogħtija lilek, u li inti intitolat(a) taċċessa għajnuna legali mill-Istat Taljan (l-Artikolu 101 tal-Kodiċi Taljan tal-Proċedura Kriminali (*Codice di procedura penale jew c.p.p.*))

Wara l-ewwel kuntatt mal-awtoritajiet tal-prosekuzzjoni, inti tiġi pprovdut(a) b'informazzjoni, f'lingwa li tifhem, relatata ma':

il-proċeduri għall-preżentazzjoni ta' rapport jew ta' kwerela, ir-rwol li int se taqdi fil-investigazzjoni u fil-proċess, id-dritt tiegħek li tiġi mgħarraf / mgħarrfa bid-data u bil-post tal-proċess, u dwar l-akkużi, u, jekk tissieheb fi proċedimenti bhala parti civili, id-dritt tiegħek li tirdievi notifika tas-sentenza, inkluż bhala sommarju

l-intitolament tiegħek għal parir legali u għal għajnuna legali, imħallsa mill-Istat Taljan

kif teżerċita d-dritt tiegħek għal servizzi ta' interpretazzjoni u għat-traduzzjoni ta' dokumenti tal-kawża

kwalunkwe miżura ta' protezzjoni li tista' tkun disponibbli għalik

id-drittijiet tiegħek rikonoxxuti bil-ligi jekk inti tirresjedi fi Stat Membru differenti tal-UE minn dak fejn seħħ ir-reat

kif tiġi rimborżata kwalunkwe spiża mgħarrba bhala riżultat tal-partecipazzjoni fil-proċedimenti kriminali

il-possibiltà li tftitx kumpens għal ħsara jew għal dannu mgħarrba bhala riżultat tar-reat

il-possibiltà li tikseb soluzzjoni għall-proċedimenti billi tirtira l-ilment jew permezz ta' medjazzjoni

id-drittijiet li ser ikollok fil-proċedimenti fejn il-konvenut jitlob sospenzjoni tal-proċedimenti bi probation jew f'dawk li fihom applika eżenzjoni mill-piena minħabba n-natura trivjali tar-reat

faċilitajiet tal-kura tas-saħħa fiż-żona lokali, faċilitajiet residenzjali, ċentri ta' refuġju u ta' kenn

(Artikolu 90bis c.p.p.)

Jien ma ngħix fil-pajjiż fejn seħħ ir-reat (ċittadini tal-UE u dawk li mhumiex). Kif inhuma protetti d-drittijiet tiegħi?

Jekk ma titkellimx jew ma tifhimx bit-Taljan, int għandek id-dritt li tuża lingwa li taf meta tippreżenta rapport jew tagħmel ilment quddiem l-uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku fil-qorti distrettwali tal-prim'istanza (*tribunale*). BI-istess mod, int għandek id-dritt li, fuq talba, il-konferma tar-riċevuta tar-rapport jew tal-ilment tiegħek tiġi tradotta f'lingwa li taf (Artikolu 107aċter tal-Linji Gwida għall-Implimentazzjoni tal-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali (*Disposizioni di Attuazione del Codice di Procedura Penale jew disp.att.*)).

Jekk għandek residenza jew domicilju fl-Italja, il-Prosekutur Pubbliku jibgħat ir-rapporti jew l-ilmenti relatati mar-reati mwettqa fi Stati Membri oħra tal-Unjoni Ewropea lill-Prosekutur Ġenerali tal-Qorti tal-Appell (*Corte di appello*), biex dan ikun jista' jgħaddhom lill-awtorità ġudizzjarja kompetenti (Artikolu 108ter disp.att.).

Jekk jogħġbok ara wkoll:

L-Artikoli 1 sa 5 tad-[L-Ġigriet Legiżlattiva \(Decreto Legislativo\) Nru 204 tad-9 ta' Novembru 2007](#) (implimentazzjoni tad-Direttiva 2004/80/KE li għandha x' taqsam ma' kumpens għal vittmi ta' reati)

L-Artikoli 2 sa 6 tad-[L-Ġigriet Nru 222 tat-23 ta' Diċembru 2008](#) (implimentazzjoni tad-Digriet Legiżlattiv Nru 204/2007), l-Artikolu 11 tal-[L-Ġigriet Nru 122 tas-7 ta' Lulju 2016](#) (Ligi Ewropea 2015-2016 kumpens lill-vittmi ta' reati vjolenti)

Jekk nirrapporta reat, x'informazzjoni nirdievi?

Wara l-ewwel kuntatt mal-awtoritajiet tal-prosekuzzjoni, inti tiġi pprovdut(a) b'informazzjoni, f'lingwa li inti tifhem, relatata ma':

id-dritt tiegħek li tircievi informazzjoni relatata mal-istatus tal-proċedimenti, u tal-entrati fir-Registru Uffiċjali tar-Reati Rrapportati

id-dritt tiegħek li tiġi informat(a) dwar talba għall-għeluq tal-proċedimenti

kif tikkontesta kwalunkwe ksur ta' drittijietek

I-awtoritajiet li minghandhom tista' tikseb informazzjoni dwar il-kawża tiegħek

kif tiġi rimborzata kwalunkwe spiża mgarrba bħala riżultat tal-partecipazzjoni fil-proċedimenti kriminali

Fil-proċedimenti għal reati vjolenti kontra l-persuna, jekk int titlob hekk, tiġi informat(a) minnufih, permezz tas-CID, dwar it-tnejjiet għar-rilaxx jew għat-terminazzjoni ta' ordni ta' detenzjoni, u tiġi informat(a) ukoll fil-fin, bl-istess mod, jekk il-konvenut jaħrab mid-detenzjoni ta' qabel il-proċess jew mill-ħabs, u jekk hu jonqos b'mod deliberat milli jikkonforma ma' ordni ta' detenzjoni, sakemm dan ma jkunx jixhet lit-trasgressur friskju propju (Artikolu 90ter c.p.p.).

Għandi dritt għal servizzi ta' interpretazzjoni jew ta' traduzzjoni mingħajr ħlas (meta nikkuntattja lill-pulizija jew lill-awtoritajiet oħra, jew matul l-investigazzjoni u l-proċess)?

L-awtorità tal-prosekuzzjoni tinnomina traduttur meta dokument ikollu bżonn jiġi tradott f'lingwa barranija jew fi djalett li ma jistax jinftiehem faċilment, jew interpretu meta int tkun trid jew ikollok tagħmel dikjarazzjoni u ma titkellimx bit-Taljan. Id-dikjarazzjoni tista' ssir bil-miktub u tiddaħħal fir-rapport, bit-traduzzjoni pprovduta minn traduttur.

L-awtorità tinnomina interpretu, minn jeddha fejn xieraq, jekk int ma titkellimx jew ma tifhimx it-Taljan u trid tinstema' x-xhieda tiegħek, u f'każijiet li fihom int tkun tixtieq tiegħu sehem f'seduta u titlob l-assistenza ta' interpretu.

Fejn possibbli, l-assistenza ta' interpretu tista' tinkiseb ukoll bl-użu ta' teknoloġija tal-komunikazzjoni remota, dment li l-interpretu ma jkunx meħtieġ ikun prezenti fiżikament biex int teżerċita drittijietek kif xieraq jew biex tifhem bis-siġħ il-proċedimenti.

Jekk int ma titkellimx jew ma tifhimx bit-Taljan, għandek id-dritt għal traduzzjoni b'xejn tad-dokumenti jew ta' partijiet minnhom li jkun fihom informazzjoni relatata mal-eżerċizzju ta' drittijietek. It-traduzzjonijiet jistgħu jiġu pprovduti f'forma verbali jew fil-forma ta' sommarju, jekk l-awtorità tal-prosekuzzjoni ma tqisx li din tkun ta' ħsara għad-drittijiet tiegħek (Artikolu 143bis c.p.p.).

Jekk ma titkellimx jew ma tifhimx bit-Taljan, int għandek id-dritt li tuża lingwa li taf meta tippreżenta rapport jew tagħmel ilment quddiem l-uffiċju tal-Prosekutur Pubbliku fil-qorti distrettwali tal-prim'istanza. Bl-istess mod, int għandek id-dritt li, fuq talba, il-konferma tar-riċevuta tar-rapport jew tal-ilment tiegħek tiġi tradotta f'lingwa li taf (Artikolu 107ter disp.att).

Kif tista' l-awtorità tiżgura li qed nifhem (jekk jien minorenni; jekk għandi diżabilità)?

L-awtorità tal-prosekuzzjoni tinnomina traduttur meta dokument ikollu bżonn jiġi tradott f'lingwa barranija jew fi djalett li ma jistax jinftiehem faċilment, jew interpretu meta int tkun trid jew ikollok tagħmel dikjarazzjoni u ma titkellimx bit-Taljan. Jekk int minorenni, tista' tiġi ordnata perizja mill-imħallef, inkluż fuq mozzjoni tiegħu stess, jekk ma jkunx hemm ċertezza rigward l-età tiegħek (hu mifhum li, f'każ ta' dubju, int tiġi prezunt(a) minorenni għall-finijiet ta' applikazzjoni tal-linji gwida proċedurali). L-istess perizja tista' tintuża biex jiġi ddeterminat jekk għandek xi diżabilità.

Artikolu 351(1-ter) c.p.p.

Fil-proċedimenti għal reati li jaqgħu taħt l-Artikoli 572, 600, 600-bis, 600-ter, 600-quater, 600-quater.1, 600-quinquies, 601, 602, 609-bis, 609-quater, 609-quinquies, 609-octies, 609-undecies u 612-bis tal-Kodiċi Kriminali Taljan, jekk is-CID jeħtieġ xhieda sommarja mingħand minorenni, dan irid ifittex l-assistenza ta' psikologu kwalifikat jew ta' psikjatra tat-tfal kwalifikat, nominat mis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika. L-istess japplika meta tkun meħtieġa xhieda sommarja mingħand adulti fi stat partikolarment vulnerabli. F'kull każ hu garantit li, fejn tkun meħtieġa xhieda sommarja, individwi partikolarment vulnerabli ma jkollhom xi kuntatt mal-persuna li tkun qed tiġi investigata u ma jintalbox jagħtu xhieda sommarja ripetutament, sakemm dawn ma jirriżultawx assolutament neċessarji għall-investigazzjoni.

Artikolu 362(1bis) c.p.p.

Fi proċedimenti għal reati skont l-Artikoli 351 (1ter), is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika jrid ifittex l-assistenza ta' espert fil-psikoloġija jew fil-psikjatrija tat-tfal meta jisma' x-xhieda tal-minorenni. L-istess japplika meta tkun meħtieġa xhieda sommarja mingħand adulti fi stat partikolarment vulnerabli. F'kull każ hu garantit li, fejn tkun meħtieġa xhieda sommarja, individwi partikolarment vulnerabli ma jkollhom xi kuntatt mal-persuna li tkun qed tiġi investigata u ma jintalbox jagħtu xhieda sommarja ripetutament, sakemm dawn ma jirriżultawx assolutament neċessarji għall-investigazzjoni.

Artikolu 498(4) sa (4 quater) c.p.p.

4. L-eżaminazzjoni tal-minorenni bħala xhieda, inklużi l-mistoqsijiet u l-oġġezzjonijiet tal-partijiet, issir mill-imħallef li jippresjedi. Meta jagħmel l-eżaminazzjoni, l-imħallef li jippresjedi jista' jfittex l-assistenza ta' wieħed mill-qraba tal-minorenni jew ta' psikologu kwalifikat tat-tfal. Wara li jisma' lill-partijiet, jekk l-imħallef li jippresjedi jqis li l-minorenni ma jgarrabx tbatija matul interrogazzjoni diretta, dan jordna li x-xhieda għandha tipproċedi bil-mod spjegat fit-taqsimiet preċedenti. L-ordni tista' tiġi revokata matul l-interrogazzjoni.

4bis Jekk parti minnhom titlob hekk, jew jekk l-imħallef li jippresjedi jqis li hemm bżonn li jsir hekk, japplikaw il-proċeduri spjegati fl-Artikolu 398(5a).

4-b Fi proċedimenti għal reati li jaqgħu taħt l-Artikoli 572, 600, 600a, 600b, 600c, 600d, 601, 602, 609-a, 609-b, 609-c, 609-g u 612-a tal-Kodiċi Kriminali Taljan, il-vittmi tar-reat(i) li jkunu minorenni jew adulti b'marda mentali jiġu interrogati, b'talba tagħhom jew b'talba tal-avukat tagħhom, bl-użu ta' ħġieġa mera u permezz ta' sistema ta' intercom.

4quater. Mingħajr ħsara għat-taqsimiet ta' qabel, jekk il-parti vittma ta' reat tkun fi stat partikolarment vulnerabli u jkollha bżonn tiġi interrogata, l-imħallef, jekk il-vittma jew inkella l-avukat tagħha jitlob hekk, jordna t-teħid ta' miżuri kawtelatorji.

Artikolu 398(5quater) c.p.p.

Mingħajr ħsara għat-taqsimiet 5ter, jekk il-parti vittma ta' reat tkun fi stat partikolarment vulnerabli u jkollha bżonn tiġi interrogata, japplikaw id-dispożizzjonijiet taħt l-Artikolu 498(4-quater).

Servizzi ta' appoġġ għall-vittmi

Min jipprovdni l-appoġġ għall-vittmi?

Jiġi pprovdut appoġġ lill-vittmi ta' reat mill-facilitajiet tal-kura tas-saħħa fir-regjun, minn facilitajiet residenzjali, minn ċentri ta' refuġju, ta' kenn u minn facilitajiet oħra ġestiti minn organizzazzjonijiet lokali u reġjonali. Ġeneralment, ħafna mir-regjuni jkollhom netwerk ta' assocjazzjonijiet li jikkonsisti f'organizzazzjonijiet lokali, fil-uffiċċji tal-prosekutur pubbliku, fil-qrati distrettwali u fis-servizzi tas-saħħa li joffru appoġġ b'xejn lill-vittmi ta' kwalunkwe tip ta' reat.

Il-pulizija tirrefereni awtomatikament għall-appoġġ għall-vittmi?

Iva. B'mod partikolari jekk int vittma ta' ċerti tipi ta' reat (pereżempju traffikar, abbuż fil-familja, attakk sesswali), hemm organizzazzjonijiet ferm stabbiliti li jidhru f'kuntatt mas-servizzi ta' infurzar tal-liġi li jipprovdulx l-informazzjoni dwar il-facilitajiet ta' refuġju jew residenzjali disponibbli biex jieħdu hsiebek.

Kif tiġi protetta l-privatezza tiegħi?

Jekk int partikolarment vulnerabli, hu garantit li f'kull każ, fejn tkun meħtieġa xhieda sommarja, int ma jkollok ebda kuntatt mal-persuna li tkun qed tiġi investigata u ma jintalbox tagħti xhieda sommarja ripetutament, sakemm dawn ma jirriżultawx assolutament neċessarji għall-investigazzjoni.

Barra minn hekk, id-Digriet Legiżlattiv Nru 196 tat-30 ta' Ġunju 2003 (Kodiċi dwar il-Protezzjoni ta' Data Personali) fih regoli speċifiċi għall-proċessar ta' data ġudizzjarja, immirati lejn il-protezzjoni tal-kunfidenzjalità u tas-sigurtà ta' din. Minbarra dan, hu meqjus li ladarba int, bħala vittma, tassumi l-istatus ta' parti vittma ta' reat fi proċedimenti kriminali, tkun meħtieġ(a) tixhed il-qorti. Il-kodiċi jipprovdni regoli rigward il-modi li bihom dan irid iseħħ, li għandhom l-għan li

jipprevjenu milli int ikollok tirrepeti x-xhieda tiegħek diversi drabi (seduta ta' qabel il-proċess - *incidente probatorio*) u regoli li jharsu d-dritt tiegħek bħala vittma biex ma jkolluk ebda kuntatt mal-parti investigata/mal-persuna akkużata. Jekk int vittma taft it-18-il sena, l-istampa tiegħek ma tistax tidher f'gazzetti, u lanqas ismek. Il-punt imsemmi l-aħħar japplika għal vittmi li għalqu t-18-il sena u aktar ukoll. Is-sistema għandha l-għan li tipprevjeni t-tixrid tad-data personali tiegħek u ta' informazzjoni li tista' tidentifikak.

Għandi nirraporta reat qabel inkun nista' nikseb aċċess għall-appoġġ għall-vittmi?

L-aċċess għal servizzi ta' appoġġ għall-vittmi mhuwiex kontingenti għar-rapportar tar-reat.

Protezzjoni personali jekk inkun fil-periklu

X'tipi ta' protezzjoni huma disponibbli?

F'ċerti ċirkustanzi, previsti mil-liġi (Artikoli 273 u 274 c.p.p.), li tabilhaqq jistgħu jinkludu, *inter alia*, is-sitwazzjoni perikoluza li fiha int tista' ssib ruħek bħala parti vittma ta' reat (periklu li jirriżulta b'mod partikolari mill-possibbiltà li t-trasgressur ikompli jgħib ruħu b'mod illegali), l-awtoritajiet ġudizzjarji jistgħu jordnaw li l-awtur jiġi soġġett għal miżuri superviżorji. Pereżempju, dan jista' jtnieħha minnufih mid-dar tal-familja; jista' jiġi pprojbit milli jmur f'postijiet li int iżżur ta' spiss, u jista' jiġi pprojbit milli jgħix f'ċerti postijiet. Inkella, jista' jittqiegħed taħt arrest domiciljari jew f'detenzjoni ta' qabel il-proċess.

Int għandek id-dritt li tiġi informat(a) dwar it-talbiet ta' revoka jew ta' sostituzzjoni tal-miżuri superviżorji imposti fuq it-trasgressur, tipprezenta dikjarazzjonijiet tad-difiża b'oppożizzjoni fi żmien jumejn, jew li tgħid dak li taħseb (Artikolu 299 c.p.p.). Int għandek ukoll id-dritt li tiġi informat(a) dwar l-ordnijiet tal-qorti li jinbidlu, jiġu revokati jew sostitwiti l-miżuri superviżorji fis-seħħ kontra l-persuna suspettata.

Speċjalment meta tkun partikolarment vulnerabbli, minorenni jew vittma ta' ċerti reati, jistgħu jiġu ordnati prekawzzjonijiet proċedurali oħra wkoll, b'mod partikolari:

jekk int partikolarment vulnerabbli, hu garantit li f'kull każ, fejn tkun meħtieġa xhieda sommarja, int ma jkolluk ebda kuntatt mal-persuna li tkun qed tiġi investigata u ma tinalabx tagħti xhieda sommarja ripetutament, sakemm dawn ma jirriżultawx assolutament neċessarji;

jekk int minorenni u s-CID jeħtieġ xhieda sommarja mingħandek, dan irid ifittex l-assistenza ta' psikologu kwalifikat jew ta' psikjatra tat-tfal kwalifikat, nominat mis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika (Artikolu 351(1a) c.p.p.);

jekk int minorenni u s-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika jeħtieġ xhieda mingħandek, dan irid ifittex l-assistenza ta' psikologu kwalifikat jew ta' psikjatra tat-tfal kwalifikat. Jekk int partikolarment vulnerabbli, hu garantit li f'kull każ, fejn tkun meħtieġa xhieda sommarja, int ma jkolluk ebda kuntatt mal-persuna li tkun qed tiġi investigata u ma tinalabx tagħti xhieda sommarja ripetutament, sakemm dawn ma jirriżultawx assolutament neċessarji għall-investigazzjoni (Artikolu 362 (1-bis) c.p.p.);

L-eżami ta' minorenni bħala xhieda jsir mill-imħallef li jippresjedi u dan jista' jfittex l-assistenza ta' wieħed mill-qraba tal-minorenni jew ta' psikologu kwalifikat tat-tfal. (Artikolu 498 c.p.p.);

Jekk parti titlob hekk, jew l-imħallef li jippresjedi jqis li hu neċessarju li jsir hekk, meta waħda mill-partijiet li tkun se tixhed tkun minorenni, il-qorti tista' toħroġ ordni li tistabilixxi l-post, il-ħin u l-proċeduri partikolari għas-seduta ta' qabel il-proċess, fejn din tkun neċessarja u xierqa għall-protezzjoni tal-persuni involuti. Is-seduta tista' ssir xi mkien ieħor li ma jkunx il-qorti tal-prim'istanza, u l-qorti tista' tagħmel użu minn faċilitajiet speċjalizzati, jew, jekk dawn ma jkunux disponibbli, mid-dar tal-persuna li qed tixhed;

id-dikjarazzjonijiet tax-xhieda jridu jiġu reġistrati fis-sħuħija tagħhom bl-użu ta' midja fonografika jew awdjoviziva. Jekk ma jkun hemm ebda tagħmir ta' reġistrazzjoni jew persunal tekniku disponibbli, għandhom jiġu pprovduti perizji jew konsulenza teknika;

f'każijiet relatati ma' reati vjolenti, il-vittmi tar-reati li jkunu minorenni jew adulti b'marda mentali jiġu interrogati, fuq talba tagħhom jew fuq talba tal-avukat tagħhom, bl-użu ta' hġieġ mera u ta' sistema ta' intercom.

Min jista' joffrili protezzjoni?

(Ara aktar 'il fuq)

Hemm xi hadd li jivvaluta l-każ tiegħi biex jara jekk inix f'riskju ta' aktar ħsara mit-trasgressur?

Jekk ikun hemm xi rekwiżiti ta' protezzjoni speċjali, il-liġi teħtieġ li l-vittmi ta' reat issirilhom valutazzjoni individwali biex jiġi ddeterminat jekk kieku jibbenefikawx, u jekk iva, kemm, minn miżuri speċjali matul il-proċedimenti. Tingħata attenzjoni partikolari jekk int minorenni u/jew partikolarment vulnerabbli. Huwa l-imħallef li jiddetermina jekk hux int tircivix miżuri ta' protezzjoni adattati matul il-proċedimenti kriminali. Matul l-investigazzjoni, l-interrogazzjonijiet tiegħek iridu jsiru f'postijiet xierqa u jsiru minn professjonisti kwalifikati. Jekk il-vittmi jinkludu minorenni, il-qorti tal-minorenni trid tiġi informata biex tivvaluta s-sitwazzjoni u l-miżuri ta' protezzjoni. Biex tiprotegik minn reati oħra, il-qorti tal-prim'istanza tista' timponi restrizzjonijiet fuq il-libertà tat-trasgressur (kustodja l-ħabs, projbizzjoni milli jżur postijiet li int iżżur ta' spiss, tneħħija mid-dar tal-familja). L-applikazzjoni ta' miżuri bħal dawn trid tiġi komunikata lilek (Artikolu 282-*quater* c.p.p.). Int tista' titlob ukoll li l-imħallef, meta jordna li t-trasgressur jtnieħha mid-dar tal-familja, jew inkella li wara, jordna wkoll li t-trasgressur iħallas manteniment fix-xahar (Artikolu 282bis c.p.p.). Il-kwartieri ġenerali provinċjali rilevanti tal-pulizija (*Questura*) ikollhom ufficċju li jeżercita setgħat simili.

Ikun hemm xi hadd li jevalwa l-każ tiegħi biex jara jekk ninsabx f'riskju ta' aktar dannu mis-sistema tal-ġustizzja kriminali (matul l-investigazzjoni u l-proċess)?

Il-vittmi ta' reati vjolenti, jekk ikunu minorenni jew fi stat partikolarment vulnerabbli, għandhom id-dritt li jixhdu filwaqt li jkun hemm miżuri protettivi fis-seħħ. B' mod partikolari, jistgħu jsiru arrangamenti li jipprevjenu milli int tidhol f'kuntatt mat-trasgressur matul l-investigazzjoni jew il-proċess. Barra minn hekk, jekk int partikolarment vulnerabbli, ikun possibbli li jintużaw reġistrazzjonijiet awdjovizivi tad-dikjarazzjonijiet tiegħek, anki meta dawn ma jkunux assolutament neċessarji.

Linji gwida għal riferiment

(l-Artikolu 413 c.p.p.): Applikazzjoni mill-individwu investigat jew mill-vittma tar-reat

L-individwu investigat jew il-vittma tar-reat jistgħu japplikaw mal-Prosekutur Ġenerali biex joħroġ ordni ta' riferiment skont l-Artikolu 412(1) (jekk is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika ma jipproċedix bil-prosekuzzjoni jew ma jittlobx l-għeluq sal-iskadenza prevista mil-liġi jew kif estiza mill-imħallef).

Jekk jiġi ordnat riferiment, il-Prosekutur Ġenerali jmexxi investigazzjonijiet preliminari neċessarji u jagħmel kwalunkwe talba fi żmien 30 jum mill-prezentazzjoni tar-rikors, kif previst fl-Artikolu 412(1).

X'tip ta' protezzjoni hu disponibbli għall-vittmi vulnerabbli hafna?

Stat ta' vulnerabbiltà partikolari f'vittma jista' jiġi inferit, minbarra mill-età u minn kwalunkwe diżabbiltà fiżika jew insuffiċjenza psikoloġika, mit-tip ta' reat, u mill-proċeduri u miċ-ċirkustanzi tal-każ inkwiżjoni. Biex tiġi vvalutata l-vulnerabbiltà, jiġi kkunsidrat jekk il-każ jinvolvi reat vjolenti kontra l-persuna jew reat ta' mibegħda razzjali, jekk hux relatat mal-kriminalità organizzata jew mat-terroriżmu, inkluż f'livell internazzjonali, jew mat-traffikar tal-bnedmin, jekk seħħ bħala riżultat ta' diskriminazzjoni, u jekk il-vittma hix emozzjonalment, psikoloġikament jew ekonomikament dipendenti fuq it-trasgressur (Artikolu 90 *quater* c.p.p.). Jekk int partikolarment vulnerabbli, ikunu permessi reġistrazzjonijiet awdjovizivi tad-dikjarazzjonijiet tiegħek fi kwalunkwe każ, anki meta dan ma jkunx assolutament neċessarju.

REKWIŻITI EVIDENZJALI F'KAŻIJET SPECIFIĊI & F'każijiet relatati ma' reati ta' abbuż kontra membri tal-familja u konjuġi, soġġettar jew żamma fi skjavitù, prostituzzjoni ta' tfal, pornografija ta' tfal, pornografija virtwali, inizjattivi tat-turiżmu mmirati lejn l-isfruttament ta' prostituzzjoni tat-tfal, traffikar tal-bnedmin, xiri u bejgħ ta' skjavi, attakk sesswali, reati aggravati, atti sesswali ma' minorenni, attakk sesswali fi grupp, sollecitament ta' minorenni u stalking, jekk int fi stat partikolarment vulnerabbli u hemm talba biex int tixhed, jekk int diġà għamilt dikjarazzjonijiet matul is-seduta ta' qabel il-proċess jew f'seduta ta'

kontrożami mal-persuna li kontrieha jkunu se jintużaw dawn id-dikjarazzjonijiet, jekk ikun hemm rekords bil-miktub tad-dikjarazzjonijiet tiegħek, int tkun meħtieġ(a) tixhed biss jekk din ix-xhieda tkun relatata ma' fatti u ma' ċirkustanzi differenti minn daww diskussi fid-dikjarazzjonijiet preċedenti tiegħek, jekk ikun hemm l-imħallef jew waħda mill-partijiet iqisu li hemm bżonn li dan isir fuq il-bażi ta' rekwiżiti speċifiċi.

XHIEDA SOMMARJA - jekk is-CID jeħtieġ xhieda sommarja mingħand il-vittmi fi stat ta' vulnerabbiltà partikolari, anki jekk ikollhom aktar minn 18-il sena, dan irid ifittex l-assistenza ta' psikologu kwalifikat jew ta' psikjatra tat-tfal kwalifikat, nominat mis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika. F'kull każ hu ggarantit li, fejn tkun meħtieġa xhieda sommarja, individwi partikolarment vulnerabbli ma jkollhom xi kuntatt mal-persuna li tkun qed tiġi investigata u ma jintalbox jagħtu xhieda sommarja ripetutament, sakemm dawn ma jirriżultawx assolutament neċessarji għall-investigazzjoni (Artikolu 351(1-ter)).

KUMPILAZZJONI - jekk is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika jeħtieġ xhieda sommarja mingħand il-vittmi fi stat ta' vulnerabbiltà partikolari, anki jekk ikollhom aktar minn 18-il sena, dan irid ifittex l-assistenza ta' psikologu kwalifikat jew ta' psikjatra tat-tfal kwalifikat. F'kull każ hu garantit li, fejn tkun meħtieġa xhieda sommarja, individwi partikolarment vulnerabbli ma jkollhom xi kuntatt mal-persuna li tkun qed tiġi investigata u ma jintalbox jagħtu xhieda sommarja ripetutament, sakemm dawn ma jirriżultawx assolutament neċessarji għall-investigazzjoni (Artikolu 362(1-bis)).

EŻAMI TAX-XHIEDA: L-eżami tax-xhieda tiegħek, inklużi l-mistoqsijiet u l-kontrorepliki tal-partijiet, jitmexxa mill-imħallef li jippresjedi. Meta jagħmel l-eżami tax-xhieda, l-imħallef li jippresjedi jista' jfittex l-assistenza ta' wieħed mill-qraba tiegħek jew ta' psikologu kwalifikat tat-tfal. Wara li jisma' lill-partijiet, jekk l-imħallef li jippresjedi jqis li int ma tkunx se gġarrab tbatija matul interrogazzjoni diretta, dan jordna li x-xhieda għandha tipproċedi bil-mod spjegat fit-taqsimiet preċedenti. L-ordni tista' tiġi revokata matul l-interrogazzjoni (Artikolu 498 c.p.p.).

Jekk parti minnhom titlob hekk, jekk l-imħallef li jippresjedi jqis li hemm bżonn li jsir hekk, ikunu japplikaw il-proċeduri spjegati fl-Artikolu 398(5-bis) (seduta għas-smiġħ tax-xhieda qabel il-proċess, ara hawn taħt).

SEDUTA GHAS-SMIGH TAX-XHIEDA QABEL IL-PROĊESS - (Artikolu 398(5-bis)) Jekk parti titlob hekk, jekk l-imħallef li jippresjedi jqis li hemm bżonn li jsir hekk, għandhom japplikaw il-proċeduri li ġejjin: fil-każ ta' investigazzjonijiet relatati ma' reati ta' abbuż kontra membri tal-familja jew konjuġi, soġġettar jew żamma fi skjavitù, prostituzzjoni ta' tfal, pornografija ta' tfal, pornografija virtwali, inizjattivi tat-turiżmu mmirati lejn l-isfruttament ta' prostituzzjoni tat-tfal, traffikar tal-bnedmin, xiri u bejgħ ta' skjavi, attakk sesswali, reati aggravati, atti sesswali ma' minorenni, attakk sesswali fi grupp, sollecitament ta' minorenni jew stalking, jekk hemm adulti fi stat partikolarment vulnerabbli fost daww li jridu jixhdu, il-qorti tista' toħroġ ordni li tistabbilixxi l-post, il-ħin u l-proċeduri partikolari għas-smiġħ tax-xhieda, fejn din tkun neċessarja u xierqa għall-protezzjoni tal-persuni involuti. Is-seduta tista' ssir xi mkien ieħor li ma jkunx il-qorti tal-prim'istanza, u l-qorti tista' tagħmel użu minn faċilitajiet speċjalizzati, jew, jekk dawn ma jkunx disponibbli, mid-dar tal-persuna li qed tixhed. Id-dikjarazzjonijiet tax-xhieda jridu jiġu reġistrati fis-sħuħija tagħhom bl-użu ta' midja fonografika jew awdjoviziva. Jekk ma jkun hemm ebda tagħmir ta' reġistrazzjoni jew persunal tekniku disponibbli, għandhom jiġu pprovduti perizji jew konsulenza teknika. Jithejja wkoll rapport miktub tal-eżami, fil-forma ta' sommarju. Traskritt tar-reġistrazzjoni jkun disponibbli biss fuq talba tal-partijiet.

Jekk int fi stat partikolarment vulnerabbli u jkun hemm bżonn li ssirlekk interrogazzjoni, l-imħallef, jekk int jew l-avukat tiegħek titolbu dan, jordna t-teħid ta' miżuri protettivi (Artikolu 498(4-quater) c.p.p.).

Fil-proċedimenti relatati mar-reati msemmija aktar 'il fuq, is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika, inkluż fuq talba tiegħek jew fuq it-talba tal-persuna investigata, jista' jittlob li int tixhed fis-seduta ta' qabel il-proċess, anki f'każijiet fejn dan ma jkunx indikat bħala rekwiżit. Jekk int tinsab fi stat partikolarment vulnerabbli, is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika, inkluż fuq talba tiegħek jew fuq it-talba tal-persuna investigata, jista' jittlob li int tixhed fis-seduta ta' qabel il-proċess (Artikolu 392 c.p.p.).

Il-kumpilazzjoni li teħtieġ il-partecipazzjoni ta' vittmi fi stat partikolarment vulnerabbli tista' ssir permezz tal-proċedura fdata ta' seduta qabel il-proċess, strument li għandu l-għan li, *inter alia*, jipprevjeni milli gġarrab ħsara ulterjuri (vittimizazzjoni sekondarja) minħabba l-involvement kostanti tiegħek fil-proċess legali.

GĦAJNUNA LEGALI â€ Jekk int vittma ta' reati relatati ma' abbuż ta' membri tal-familja u ta' konjuġi, ma' mutilazzjoni tal-ġenitali tan-nisa, ma' attakk sesswali, ma' atti sesswali ma' minorenni, ma' attakk sesswali fi grupp u ma' stalking, int **dejjem** tkun intitolat(a) għal għajnuna legali b'xejn, anki meta l-introjt tiegħek ikun ogħla mill-limitu stabbilit bil-liġi għall-intitolament għal din. Jekk int minorenni, l-istess japplika jekk tkun vittma ta' reati relatati ma' soġġettar jew ma' żamma f'servitudni jew fi skjavitù, ma' prostituzzjoni tat-tfal, ma' pornografija tat-tfal, ma' inizjattivi tat-turiżmu mmirati lejn l-isfruttament ta' prostituzzjoni tat-tfal, mat-traffikar tal-bnedmin, max-xiri u l-bejgħ ta' skjavi u mal-korrompiment ta' minorenni.

Jien minorenni. Għandi drittijiet speċjali?

(Ara aktar 'il fuq)

Il-membri tal-familja tiegħi miet kaġun tar-reat - x'inhuma drittijiet?

Jekk il-vittma tar-reat tista' deċeduta, l-aktar qraba li jiġu minn viċin il-vittma jeżerċitaw id-drittijiet mogħtija lilha bil-liġi.

(Artikolu 90(3) c.p.p.).

Il-membri tal-familja tiegħi kien vittma ta' reat - x'inhuma drittijiet?

(Ara aktar 'il fuq)

Nista' nikseb aċċess għas-servizzi ta' medjazzjoni? X'inhuma l-kundizzjonijiet? Ser inkun sikur(a) waqt il-medjazzjoni?

Il-Medjazzjoni Kriminali għandha l-bażi tagħha fid-Digriet Legiżlattiv Nru 274/2000, li jippermetti li vittma tiftaħ kawża direttament kontra t-trasgressur biex titlob kumpens għall-interessi tagħha li ġew preġudikati. Din is-setgħa hi eżegwibbli biss b'rabta ma' reati li kontriehom tista' tippreżenta kwerele (reati anqas serji).

Biex tinfetaħ u ssir medjazzjoni kriminali, ikun meħtieġ il-kunsens tal-partijiet biex jintlaħaq qbil sodisfaċenti. Matul il-proċedimenti, il-Kummissarju tal-Paċi ("giudice di pace", bit-Taljan) jrid jippromwovi l-konċiljazzjoni bejn il-partijiet sa fejn possibbli. Reati taħt il-ġurisdizzjoni ta' Kummissarju tal-Paċi li, min-natura tiegħu stess, huwa adattat għall-medjazzjoni, jinkludu: malafama, libell, attakk komuni, swat, korrimenti personali minuri, vandaliżmu.

Barra minn hekk, il-partijiet għall-proċedimenti kriminali jew l-avukati tagħhom jistgħu japplikaw b'mod dirett mal-Uffiċċju tal-Medjazzjoni fid-dawl tad-definizzjoni alternattiva tal-proċedimenti kriminali taħt il-ġurisdizzjoni ta' Kummissarju tal-Paċi kif previst fl-Artikolu 35 tad-Digriet Legiżlattiv Nru 274/2000, jew fid-dawl ta' sentenza li r-reat spjiċċa bis-saħħa tal-miżuri kompensatorji meħuda mit-trasgressur.

Għal reati li fir-rigward tagħhom tista' tippreżenta kwerele, int għandek permess li tapplika għal ċitazzjoni li tesigi li l-individwu suspettat li wettaq ir-reat jidher quddiem Kummissarju tal-Paċi. L-applikazzjoni trid tiġi ffirmata minnek bħala l-parti vittma ta' reat, jew mir-rappreżentant legali tiegħek, u mill-avukat tiegħek. Il-firma tiegħek tiġi attestata mill-avukat tiegħek. Jekk int minorenni taħt l-età ta' 14-il sena, għandek marda mentali jew inkapaċità, l-applikazzjoni trid tiġi ffirmata mill-ġenitur, mit-tutor sħiħ, mit-tutor limitat jew mit-tutor speċjali tiegħek. Il-preżentazzjoni tal-applikazzjoni għandha l-istess effetti bħall-preżentazzjoni ta' kwerele (Artikolu 21).

Preżentazzjoni tal-applikazzjoni: l-applikazzjoni trid tintbagħat minn qabel lis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika billi titwassal lis-segretarjat tiegħu, u mbagħad tiġi ppreżentata, mill-applikant, bl-evidenza tal-imsemmi twassil, quddiem l-uffiċċju tal-iskrivan tal-qorti għall-Kummissarju tal-Paċi lokali, fi żmien tliet xhur mir-rapportar tar-reat. Jekk diġà ppreżentajt kwerele fir-rigward tal-istess incident, trid issemmi dan fl-applikazzjoni, tehmeż kopja tal-kwerele u tippreżenta kopja oħra lis-segretarjat tas-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika. F'dan il-każ, il-Kummissarju tal-Paċi jordna l-akkwiżizzjoni tal-kwerele originali (Artikolu 22).

Shubija fi proċedimenti bħala parti ċivili Jekk int tixtieq li tissieheb fil-proċedimenti bħala parti ċivili, trid tagħmel dan, b'penali ta' telfa, meta jiġi pprezentat ir-rikors. It-talba motivata għal kumpens jew għad-danni fir-rikors essenzjalment hi ekwivalenti għas-shubija fil-proċedimenti bħala parti ċivili (I-Artikolu 23).

Ir-rikors ikun inammissibbli:

jekk jiġi pprezentat tard;

jekk jiġi pprezentat f'każijiet oħra għajr dawk previsti;

jekk ma jkunx fih l-informazzjoni meħtieġa jew ma jkunx iffirmat;

jekk id-deskrizzjoni tal-incident jew l-identifikazzjoni tas-sorsi tal-evidenza ma tkunx suffiċjenti;

jekk ma jkun hemm ebda evidenza li s-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika għie informat.

Talbiet mis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika (Artikolu 25): Fi żmien għaxart ijiem mill-prezentazzjoni tar-rikors, is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika jipprezenta t-talbiet tiegħu lill-uffiċċju tal-iskrivan tal-qorti għall-Kummissarju tal-Paċi. Jekk iqis li l-applikazzjoni hi inammissibbli, jew li jidher ċar li hi infondata, jew li hi pprezentata quddiem Kummissarju tal-Paċi mingħajr ebda ġurisdizzjoni fir-reġjun, is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika ma jaċċettax iċ-ċitazzjoni, jew jiddikjara l-att ta' imputazzjoni li jikkonferma jew ibiddel l-akkuża li tinsab fl-appell.

Ladarba tgħaddi d-data ta' skadenza, il-Kummissarju tal-Paċi jipproċedi anki jekk is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika ma jkunx ipprezenta talbiet. Jekk ma jgħid li l-applikazzjoni hi inammissibbli, jew infondata biċ-ċar, u fi hdan il-ġurisdizzjoni tiegħu, il-Kummissarju tal-Paċi joħroġ digriet li jħarreġ lill-partijiet għal seduta fi żmien 20 jum mill-prezentazzjoni tal-applikazzjoni.

Applikazzjoni pprezentata minn waħda minn diversi partijiet vittmi ta' reat ma żzommx lill-oħrajn milli jieħdu sehem fil-proċedimenti, bl-assistenza ta' avukat u bl-istess drittijiet bħall-applikant ewlieni. Il-partijiet vittmi ta' reat li jkunu involuti jistgħu jissieħbu fil-kawża ċivili qabel id-dikjarazzjoni tal-ftuħ tas-seduta. Jekk għas-seduta ma jattendux il-partijiet vittmi ta' reat li jkunu ġew imħarrka kif xieraq, dan hu ekwivalenti għal rinunzja tad-dritt biex jiġi pprezentat ilment, jew għal iritar tal-ilment, jekk diġà jkun għe pprezentat.

Seduta quddiem il-qorti: Tal-anqas sebat ijiem qabel id-data skedata għas-seduta quddiem il-qorti, is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika jew int bħala l-parti vittma tar-reat tipprezentaw iċ-ċitazzjoni mal-uffiċċju tal-iskrivan tal-qorti għall-Kummissarju tal-Paċi bin-notifiki rilevanti.

L-imħallef, meta r-reat ikun wieħed li kontra tiegħu tista' tiġi pprezentata kwerela, jipromwovi konċiljazzjoni bejn il-partijiet. F'dan il-każ, fejn ikun ta' benefiċċju għall-finijiet ta' konċiljazzjoni, l-imħallef jista' jiddeferixxi s-seduta għal perjodu ta' mhux aktar minn xahrejn u, fejn ikun hemm bżonn, jista' juża wkoll miżuri ta' medjazzjoni pprovdu miċ-ċentri u mill-faċilitajiet pubbliċi jew privati fir-reġjun. Fi kwalunkwe każ, dikjarazzjonijiet magħmula mill-partijiet matul il-konċiljazzjoni ma jstgħu jintużaw bl-ebda mod għall-finijiet ta' deliberazzjoni (Artikolu 29).

Jekk tintlaħhaq soluzzjoni, għandu jiffassal rapport li jikkonferma l-irtirar tal-kwerela jew ir-rinunzja tal-applikazzjoni u l-aċċettazzjoni relatata. Ir-rinunzja tal-applikazzjoni għandha l-istess effetti bħall-irtirar tal-kwerela.

Il-medjazzjoni tista' twasslek biex tirtira l-kwerela, li mbagħad iwassal għal dikjarazzjoni li l-kawża twaqqgħet minħabba nuqqas ta' kawża għal azzjoni. Barra minn hekk, eżitu pożittiv tal-medjazzjoni, peress li din tista' twassal għal kumpens għall-ħsara kkawżata mir-reat, jista' jirriżulta f'deċiżjoni li r-reat spiccà bħala konsegwenza tal-kumpens mogħti mit-trasgressur qabel is-seduta quddiem il-qorti jew minħabba n-natura minuri tar-reat.

Fejn nista' nsib il-liġi li tgħid x'inhuma drittijiet?

Ir-regoli għall-protezzjoni tal-vittmi jinsabu fil-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali, fid-[Digriet Legiżlattiv Nru 212 tal-15 ta' Diċembru 2015](#), li jimplimenta d-Direttiva 2012/29/UE dwar id-drittijiet, l-appoġġ u l-protezzjoni tal-vittmi ta' reat, fid-[Digriet Legiżlattiv Nru 204 tad-9 ta' Novembru 2007](#), fid-[Digriet Nru 222 tat-23 ta' Diċembru 2008](#) (li jimplimenta d-Digriet Legiżlattiv Nru 204/2007), fl-Artikolu 11 tal-[Liġi Nru 122 tas-7 ta' Lulju 2016](#) fid-dritt Ewropew 2015-2016 (kumpens għall-vittmi ta' reat kriminali) u f'sensiela ta' miżuri regolatorji oħra relatati mal-vittmi ta' tipi partikolari ta' reati.

L-aħħar aġġornament: 13/10/2020

Il-verżjoni bil-lingwa nazzjonali hija ġestita mill-Istat Membru rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-original mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidherx fit-traduzzjonijiet. Il-Kummissjoni Ewropea ma taċċettax responsabbiltà jew kwalunkwe tip ta' tort fir-rigward ta' kull informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.

2 - Ir-rapportar ta' reat u d-drittijiet tiegħi waqt l-investigazzjoni jew il-proċess

Kif nirrapporta reat?

Rapport jiġi pprezentat meta individwu li jkollu għarfien dwar reat azzjonabbli pubblikament jinforma lis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika jew lill-uffiċjal tas-CID dwaru. Ir-rapportar ta' reat mhux obligatorju, iżda jsir hekk f'diversi każijiet previsti b'mod espliċitu mil-liġi. Ir-rapport fih id-dettalji essenzjali dwar l-incident, u jindika d-data li fiha int issir taf bir-reat u s-sorsi tal-evidenza diġà mniżżla. Barra minn hekk, fejn possibbli, ikun fih id-dettalji personali, ir-residenza u kwalunkwe haġa oħra li tista' tgħin biex tiġi identifikata l-persuna suspettata li wettqet ir-reat, kif ukoll id-dettalji personali bħala l-parti vittma tar-reat u d-dettalji ta' kwalunkwe persuna oħra li tista' tipprovi informazzjoni rilevanti biex tgħin fl-istabiliment ta' dak li seħħ. Jekk ma jingħatawx dettalji utli li jstgħu jgħinu fl-identifikazzjoni tal-persuna suspettata bir-reat, dan ma jzommx milli jinfetħu proċedimenti kriminali, peress li int tista' tirrapporta kontra persuni mhux magħrufa, liema rapport irid jiġi pprezentat lill-uffiċċju rilevanti tal-prosekutur mill-awtoritajiet tal-pulizija, flimkien ma' dettalji dwar kwalunkwe miżura investigattiva mwettqa biex jiġu identifikati l-awturi tar-reat.

Kwerela hija dikjarazzjoni li biha individwu li kien vittma ta' reat (jew ir-rappreżentant legali tiegħu) jesprimi xewqa li t-trasgressur jiġi mixli. Għandha x'taqsam ma' reati mhux azzjonabbli pubblikament. Id-dikjarazzjoni trid tiddekrivi r-reat imwettaq u trid tesprimi x-xewqa ċara tal-kwerelant li jipproċedi bl-allegazzjoni u li tingħata piena lill-parti haġja. Int tista' tirtira kwerela li tkun ipprezentajt fl-imghoddi, hlief f'każijiet ta' attakk sesswali jew ta' atti sesswali ma' minorenni.

B'leż il-kwerela titwaqqa', l-irtirar irid jiġi aċċettat mis-suġġett tal-kwerela li, jekk ikun innocenti, minflok jista' jkun jixtieq juri permezz ta' proċess li hu ma kellu xejn x'jaqsam mar-reat.

Tiġi pprezentata petizzjoni biex jintalab l-intervent tal-awtoritajiet ta' infurzar tal-liġi fejn ikun hemm nuqqas ta' qbil bejn individwi privati, u din tiġi pprezentata minn waħda mill-partijiet involuti jew mit-tnejn li huma. Wara talba għal intervent uffiċjali, l-uffiċjal tal-infurzar tal-liġi jstieden lill-partijiet biex jattendu laqgħa bl-għan li jsir tentattiv favur konċiljazzjoni u jiffassal rapport. Jekk jiġi stabbilit li t-twaqqaq reat, l-uffiċjal tal-infurzar tal-liġi jrid jinforma lill-awtoritajiet ġudizzjarji, jekk dan ikun reat azzjonabbli pubblikament; jekk ikun reat azzjonabbli permezz ta' kwerela, dan jista', fuq talba, ifittex soluzzjoni preliminari għat-tilwima, li ma tippreġudikax id-dritt sussegwenti tiegħek li tipprezenta kwerela.

Rapporti, kwereli u petizzjonijiet iridu jiġu pprezentati fl-uffiċċji ta' fergħa tal-awtoritajiet ta' infurzar tal-liġi (kwartieri generali provinċjali tal-pulizija, għasses tal-pulizija lokali u uffiċċji tal-pulizija militari (*Carabinieri*)). Rapport jew petizzjoni jstgħu jiġu pprezentati quddiem il-prosekutur pubbliku wkoll.

Kif nista' nsir naf x'inhu jiġri bil-kawża?

Wara li tkun ipprezentajt rapport, int tiġi pprovdu(a) b'informazzjoni dwar: l-awtoritajiet li tista' tikkuntattja jekk tixtieq tikseb informazzjoni dwar il-kawża, ir-rwol li int ser taqdi fl-investigazzjoni u fil-proċess, id-dritt tiegħek li tiġi mgħarrarf/mgħarrfa bid-data u bil-post tal-proċess u dwar l-akkuża, u, jekk tingħaqad fi proċedimenti magħquda bħala parti ċivili, id-dritt tiegħek li tircievi notifika tas-sentenza, inkluż bħala sommarju. Barra minn hekk, int tista' tircievi

agġornamenti dwar l-istatus tal-proċedimenti u tal-entrati fir-Registru Uffiċjali tar-Reati Rapportati; tiġi avżat(a) dwar kwalunkwe talba biex tinghalaq il-kawża, kif tikkontesta kwalunkwe ksor ta' drittijietek; u tista' taqbel dwar soluzzjoni għall-każ billi tirtira l-ilment, fejn possibbli, jew permezz ta' medjazzjoni (Artikolu 90bis tal-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali (*Codice di procedura penale* jew c.p.p.)).

Jien intitolat(a) għal għajuna legali (matul l-investigazzjoni jew il-proċess kriminali)? Taft liema kundizzjonijiet?

Wara l-ewwel kuntatt mal-awtoritajiet tal-prosekuzzjoni, int tiġi pprovdut(a), f'lingwa li tifhem, bl-informazzjoni relatata mal-intitolament tiegħek għal pariri legali u għal għajuna legali, imħallsa mill-Istat Taljan (Artikolu 90-bis). Int tista' tippreżenta applikazzjoni għal għajuna legali ffinanzjata mill-Istat skont ir-regolamenti stabbiliti bil-liġi dwar l-għajuna għal dawk anqas privileġġjati (Artikolu 98 c.p.p.). Int tista' taċċessa wkoll għajuna legali ffinanzjata mill-Istat jekk l-introjtu tiegħek ma jaqbiżx il-limitu previst mil-liġi. Biex tkun eliġibbli għal għajuna legali ffinanzjata mill-Istat, trid tippreżenta l-applikazzjoni rilevanti quddiem il-qorti tal-prim'istanza, fil-perjodu li jiġi eżatt wara dak tal-preżentata tar-rapport. Malli jittesta l-ewwel stadju tal-proċedimenti li l-avukat tad-difiża għandu d-dritt li jattendi għalih, u, fi kwalunkwe każ, qabel l-istedina għall-interrogazzjoni, jew, mhux aktar tard minn meta ssir in-notifika li għew konkluzi l-investigazzjonijiet preliminari, is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika jrid jinnotifika lill-individwu investigat bil-miktub li nhataru avukat tad-difiża mill-qorti, għaliex inkella kwalunkwe att sussegwenti jkun null u bla effett (Artikolu 369bis c.p.p.).

Din in-notifika jrid ikun fiha:

- l-informazzjoni li hu obligatorju li wieħed ikollu avukat professjonist għad-difiża fi proċedimenti kriminali, b'informazzjoni dwar id-drittijiet mogħtija bil-liġi lill-individwu investigat;
- l-isem tal-avukat tad-difiża maħtur mill-qorti, l-indirizz u n-numru tat-telefown tiegħu;
- informazzjoni dwar id-dritt tal-akkużat li jinnomina l-avukat tad-difiża tiegħu stess, bil-parir li, jekk ma jagħmilx dan, dan ikun rappreżentat matul l-investigazzjoni mill-avukat imqabba mill-qorti;
- l-indikazzjoni li hu ser ikollu jħallas lill-avukat tad-difiża tiegħu mqabba mill-qorti, jekk hu ma jissodisfax ir-rekwiżiti biex jikseb għajuna legali ffinanzjata mill-Istat, u t-twissija li jekk hu jiġi ddkjarat insolventi, jinfetħu proċedimenti ta' infurzar;
- informazzjoni relatata mad-dritt għal interpretu u għat-traduzzjoni ta' dokumenti importanti;
- informazzjoni relatata mar-rekwiżiti għall-eliġibbiltà għal għajuna legali ffinanzjata mill-Istat.

L-għajuna legali mingħajr ħlas hi istituzzjoni bbażata fuq id-dritt għad-difiża mnaqqax fl-Artikolu 24 tal-Kostituzzjoni Taljana, li fuq il-bażi tiegħu kulhadd ikollu d-dritt għal assistenza fi kwalunkwe stadju u fi kwalunkwe livell tas-sistema ġudizzjarja, u jippermetti biex il-persuni f'diffikultajiet finanzjarji mhux talli jiksbu, bl-ispejjeż tal-Istat, l-assistenza ta' avukat u ta' speċjalisti, inkluż ta' konsulenti tekniċi, iżda lanqas ma jkollhom iħallsu l-ispejjeż tal-qorti. L-għajuna legali mingħajr ħlas hi disponibbli għal kawżi kriminali u għal kawżi ċivili marbuta ma' kawżi kriminali, għal azzjonijiet supplimentari bħall-proċedimenti ta' infurzar kriminali, tas-sigurtà, ta' prevenzjoni u ta' sorveljanza, u finalment għal kawżi ċivili li joriġinaw minn proċedimenti kriminali.

L-eliġibbiltà biex tiġi aċċessata l-għajuna legali mingħajr ħlas mhix disponibbli għaċ-ċittadini Taljani biss, iżda anki għal ċittadini barranin, anki jekk dawn ikunu soġġetti għal proċedimenti amministrattivi ta' tkeċċija, ma jkunux residenti fl-Italja jew ikunu apolidi li jgħixu fl-Italja.

Il-partijiet kollha għall-proċedimenti jistgħu japplikaw għal għajuna legali b'xejn, iżda jekk int vittma ta' ċerti reati sesswali, ma jkunux japplikaw il-limiti tal-introjtu stipulati mil-liġi.

L-Istat jiproteġi wkoll lill-minorenni, li jistgħu jiksbu għajuna legali mingħajr ħlas, u hekk ukoll il-persuni li jkun s-suġġett ta' investigazzjonijiet preliminari jekk jiġu arrestati, detenuti jew soġġetti għal miżuri ta' denzjoni qabel il-proċess.

Biex tkun eliġibbli għall-għajuna legali mingħajr ħlas, l-introjtu tiegħek ma jistax ikun aktar mill-massimu stipulat bil-liġi, ekwivalenti għal EUR 11 369.24, b'kunsiderazzjoni ta' zieda ta' EUR 1 032.90 għal kull persuna oħra li tgħix miegħek.

Nista' nitlob l-ispejjeż (għall-partecipazzjoni fl-investigazzjoni jew fil-proċess)? Taft liema kundizzjonijiet?

L-għajuna legali mingħajr ħlas, istituzzjoni bbażata fuq id-dritt għad-difiża mnaqqax fl-Artikolu 24 tal-Kostituzzjoni Taljana, tippermetti lill-kull min jissodisfa r-rekwiżiti (b'rabta maċ-ċirkustanzi ta' diffikultà finanzjarja) għal assistenza fi kwalunkwe stadju u fi kwalunkwe livell tas-sistema ġudizzjarja, mingħand avukat u speċjalisti, inklużi konsulenti tekniċi, bl-ispejjeż tal-Istat; din tippermetti wkoll għal eżenzjoni mill-ħlas tal-ispejjeż tal-qorti.

Nista' nappella jekk il-kawża tiegħi tinghalaq qabel nitla' l-qorti?

Jekk int tippreżenta kontestazzjoni għal talba ta' għeluq tal-kawża, int tkun qed titlob biex ikompli l-investigazzjonijiet preliminari. Int trid tiddeċiedi s-suġġett tal-investigazzjoni ulterjuri u tal-elementi korrispondenti tax-xhieda, għaliex inkella l-oppożizzjoni tiġi ddkjarata inammissibbli. Jekk l-oppożizzjoni tiegħek tkun inammissibbli u l-avviż tar-reat ikun infondat, l-imħallef jordna l-għeluq tal-kawża permezz ta' digriet motivat, u jirritorna d-dokumenti lis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika. Jekk it-talba ma tiġix aċċettata, l-imħallef jiffissa data għas-smiġ fl-awli għalik u għall-persuna investigata, filwaqt li jinforma lis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika dwar dan. L-imħallef jinforma wkoll lill-Prosekutor Ġenerali fil-Qorti tal-Appell (*Corte di Appello*) li giet skedata s-seduta. Wara s-seduta, l-imħallef, jekk iqis li hemm bżonn li jsiru investigazzjonijiet ulterjuri, jindika dan permezz ta' ordni lis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika, filwaqt li jiffissa skadenza mhux negoziabbli li sa din iridu jitlestew dawn l-investigazzjonijiet. Jekk l-imħallef ma jaċċettax it-talba biex tinghalaq il-kawża, hu jordna lis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika biex jiffirma akkuza fi żmien għaxart ijiem. Fi żmien jumejn mill-ħruġ tal-akkuza, l-imħallef joħroġ digriet biex jiskeda s-seduta preliminari.

Jekk int vittma ta' reat vjolenti kontra l-persuna, barra minn dan, int dejjem ikollok id-dritt li tiġi informat(a) jekk issir talba biex tinghalaq il-kawża, anki jekk int ma titlobx li tiġi informat(a) b'mod espliċitu, u jkollok 20 jum minn meta tircievi din in-notifika biex tara d-dokumenti u tippreżenta rikors motivat għat-tkomplija tal-investigazzjonijiet preliminari (l-Artikolu 408(3-bis) c.p.p.).

Kif nista' nkun involut(a) fil-proċess?

Bħala l-vittma tar-reat, int tista' tinnomina avukat biex jeżerċita d-drittijiet mogħtija lilek. Biex tiżgura li int tircievi l-komunikazzjonijiet li int intitolat(a) għalihom skont il-liġi, u biex teżerċita drittijiet speċifiċi, int trid tiddikjara u tindika indirizz għan-notifika. Int trid tikkomunika wkoll kwalunkwe tibdil f'dan l-indirizz matul il-proċedimenti kriminali. Jekk int innominajt avukat, ma għandekx bżonn tipprovdni din l-informazzjoni, billi n-notifiki kollha jintbagħtu lilu.

Int għandek id-dritt li tippreżenta talbiet u tindika elementi tax-xhieda, kemm matul l-istadju tal-investigazzjoni kif ukoll matul il-proċess (Artikolu 90bis c.p.p.). Int tista' tivverifika wkoll l-entrati fir-Registru Uffiċjal tar-Reati Rapportati (Artikolu 335 c.p.p.). Trid tiġi informat(a) meta jitlestew il-perizji, li ma jistgħux jiġu ripetuti (Artikolu 360 c.p.p.). Int tista' tagħmel ukoll talba lis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika għall-kumpilazzjoni fis-seduta ta' qabel il-proċess. Tista' titlob li tiġi notifikat(a) dwar kwalunkwe talba għal differiment tal-investigazzjonijiet jew għall-għeluq tal-kawża, kemm minnufih meta tagħmel ir-rapport kif ukoll wara dan. Int trid titlob b'mod speċifiku biex tiġi informat(a) dwar talba għal differiment tal-investigazzjonijiet (Artikolu 406 c.p.p.) u dwar talba għall-għeluq tal-kawża (Artikolu 408 c.p.p.). Meta jsir proċess, int ikollok id-dritt li tiġi informat(a) dwar il-post, d-data u l-ħin tal-ewwel seduta; għas-seduti sussegwenti, int ma tiġix notifikat(a) u trid tikseb id-dati għall-agġornamenti int stess mill-qorti tal-prim'istanza. M'għandekx l-obbligu li tattendi għas-seduti, ħlief meta jkollok titla' tixhed. Ladarba jiġu konkluzi l-investigazzjonijiet, int ikollok id-dritt li tara d-dokumenti kollha relatati mal-kawża u li tagħmel kopji ta' dawn. Madankollu, meta jkun għadhom għaddejnin l-investigazzjonijiet, int ma tistax tagħmel dan, bħala regola, għad li s-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika jista' jawtorizza li jsir hekk jekk ikun hemm raġunijiet speċjali għall-interess.

Meta jsir proċess kriminali u int tkun affettwat(a) mir-reat imwettag, int tista' titlob kumpens u biex tiegħu sehem fil-proċess, billi tissieheb fil-proċedimenti bħala parti ċivili.

X'inhu r-rwol uffiċjali tiegħi fis-sistema ġudizzjarja? Perezempju, jien meqjus(a) jew nista' naghzel li nkun meqjus(a) bhala: vittma, xhud, parti ċivili jew prosekutur privat?

Il-vittma, bhala l-persuna affettwata mir-reat, għandha d-drittijiet kollha indikati hawn fuq. Barra minn hekk, int tista' tinstema' bhala xhud fil-proċess u, jekk ikollok id-dritt għal kumpens għall-ħsara kkawżata mir-reat, int tista' tiftaħ kawża ċivili fil-proċess kriminali billi tissieheb fil-proċedimenti bhala parti ċivili.

X'inhuma d-drittijiet u l-obbligi tiegħi f'dan ir-rwol?

Mingħajr ħsara għal dak li hu stipulat hawn fuq b'rabta mad-drittijiet u mal-interessi tiegħek bhala l-parti vittma ta' reat, jekk int taġixxi wkoll bhala xhud, japplikaw ir-regoli li ġejjin:

Bhala xhud, int trid tidher quddiem l-imħallef u ssegwi l-istruzzjonijiet mogħtija lilek minnu rigward ir-rewkiziti proċedurali, u twiegeb għall-mistoqsijiet indirizzati lilek b'mod veritier. M'għandekx l-obbligu li tikxef xi haġa li tista' twassal għal prosekuzzjoni kriminali kontrik. Jekk dakinhar tas-seduta tinqala' problema li tagħmilhelek impossibbli li tattendi, int trid tgħarraf dwar dan fil-ħin, filwaqt li tindika r-raġuni għall-assenza tiegħek. F'dan il-każ, jekk l-imħallef li l-assistenza tiegħek hi ġustifikata, dan joħroġ taħrika oħra għal seduta sussegwenti. Jekk int tiġi mħarrek/mħarrika diversi drabi u tibqa' ma tidhirx, mingħajr ma tagħti raġuni legittima, tista' tingħata skorta obbligatorja u jaf ikollok tħallas ukoll multa lill-Uffiċċju tal-Multi (*cassa delle ammende*) u l-ispejjeż imġarrba min-nuqqas ta' dehra tiegħek, skont it-tifsira tal-Artikolu 133 c.p.p. Int obligat(a) twiegeb għall-mistoqsijiet indirizzati lilek b'mod veritier. L-Artikolu 372 c.p.p. fih dispożizzjonijiet li jippenalizzaw lil xhieda li jirrifjutaw milli jwiegħbu, jagħmlu dikjarazzjonijiet foloz jew ma jiddikjarawx dak li jafu. Jekk ma tridx tixhed jew ma tikkooperax bhala xhud, tista' tingħata l-piena tal-ħabs. Xhud ma jistax jiġi detenut matul seduta. Jekk tirtira dikjarazzjoni falza, jew tikkonferma l-verità, qabel ma tinqata' s-sentenza, ma tistax tiġi akkużat(a) b'reat. Ma tiġġarrab ebda piena jekk tixhed falz biex issalva lilek innifsek jew lil qarib tiegħek minn kundanna kriminali (Artikolu 384 c.p.p.).

Nista' naghmel stqarrija matul il-proċess jew nagħti x-xhieda tiegħi? Taht liema kundizzjonijiet?

Int, bhala l-vittma tar-reat, tista' tidher bhala xhud ukoll. Id-dikjarazzjonijiet tiegħek jistgħu jintużaw bhala evidenza biex tiġi kkundannata l-persuna akkużata, jekk meta soġġetti għall-iskrutinju dawn ikollhom kredibilità oġġettiva kif ukoll suġġettiva. L-imħallef jista' jevalwa x-xhieda tiegħek liberament u jista' jkun ukoll li l-evidenza tiegħek biss li tiffirma l-baži għall-kundanna tal-persuna akkużata. Trid tgħid il-verità, għad li m'għandekx l-obbligu li tinkrimina lilek innifsek (id-dritt għal silenzju). Qraba tal-persuna akkużata mhumiex obbligati li jidher bhala xhieda, sakemm huma nfushom ma jipprezentawx ir-rapport jew il-kwerela, jew f'każijiet li fihom huma jew qarib ikunu l-vittma tar-reat li jkun is-suġġett tal-proċedimenti. Int tista' tirrifjuta wkoll milli twiegeb mistoqsijiet li jistgħu jikxfu sigriet professjonali. Jekk tagħmel dikjarazzjonijiet matul l-investigazzjonijiet preliminari, int tkun intitolat(a) għal diversi miżuri protettivi.

X'informazzjoni nirdievi matul il-proċess?

(Ara aktar 'il fuq)

Inkun nista' nikseb aċċess għall-fajls tal-qorti?

Is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika jdaħħal minnufih, fir-registru xieraq miżmum mill-uffiċċju tiegħek, avviż ta' kwalunkwe reat li jkun sar konxju tiegħu, jew li jkun skopra fuq inizjattiva tiegħu stess, u fl-istess ħin, jew malli jkun disponibbli, l-isem tal-persuna li hi suspettata li wettqet ir-reat. Jekk, matul l-investigazzjonijiet preliminari, il-karatterizzazzjoni legali tal-incident tinbidel, jew jintwera li d-dettalji huma differenti, is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika jaġġorna l-entrati. L-entrati jiġu komunikati lill-persuna akkużata bir-reat, lilek bhala l-vittma u lill-avukati rispettivi, jekk jintalab li jsir hekk. Meta ssir talba għal informazzjoni dwar entrati fir-Registru Uffiċjali ta' Reati Rapportati, is-segretarjat tal-Prosekutur Pubbliku jipprovdi l-informazzjoni mitluba, jekk jeżistu t-tali entrati u ma jkun hemm xejn x'jipprejvjeni rispons. Inkella, dan jiddikjara li ma hemm l-ebda entrata li dwarha tista' tiġi pprovduta l-informazzjoni. Jekk ikun hemm rekwiżiti speċifiċi rilevanti għall-investigazzjonijiet, is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika, meta jiġi biex jiddeciedi jekk jilqax it-talba, jista' jordna, permezz ta' digriet motivat, li l-entrati jibqgħu sigrieti għal perjodu ta' mhux aktar minn tliet xhur, u li ma jistax jiġi estiż (l-Artikolu 335 c.p.p.).

Is-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika, jekk ma jkunx se jitolb l-għeluq tal-proċedimenti, meta l-kawża tkun tikkonċerna abbuż ta' membri tal-familja u ta' sħab jew stalking, jinnotifika lir-rappreżentant legali tiegħek ukoll jew, jekk ma jkollokx wiehed, lilek stess, li l-investigazzjonijiet preliminari ġew konklużi (l-Artikolu 415-bis c.p.p.).

L-aħħar aġġornament: 13/10/2020

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali hija ġestita mill-Istat Membru rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-original mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidhirx fit-traduzzjonijiet. Il-Kummissjoni Ewropea ma taċċettax responsabbiltà jew kwalunkwe tip ta' tort fir-rigward ta' kull informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabieħ tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.

3 - Id-drittijiet tiegħi wara l-proċess

Nista' nappella kontra d-deċiżjoni?

Hi biss vittma li tissieheb fil-proċedimenti bhala parti ċivili li jkollha dritt awtonomu li tappella, u fi kwalunkwe każ dan ikun limitat għall-protezzjoni tal-interessi ċivili tiegħek stess.

Skont il-Liġi Taljana Nru 46/2006, parti ċivili ma jibqax ikollha dritt generali li tappella; int tista' tappella biss quddiem il-Qorti ta' Kassazzjoni (*Corte di Cassazione*).

Int tista' tippreżenta appell fil-każijiet li ġejjin:

kontra aspetti tal-kundanna relatati mal-kawża ċivili;

kontra sentenza ta' ħelsien rigward aspetti ċivili tal-kawża biss;

kontra aspetti tas-sentenza li jikkonċernaw id-dritt tiegħek għad-danni u għall-ispejjeż.

X'inhuma d-drittijiet tiegħi wara li tinqata' s-sentenza?

F'termini ta' rieżami, jekk int, bhala vittma, isseħib bhala parti ċivili, il-proċess li jiġi konkluż fis-sentenza li tixtieq titlob rieżami tagħha, int intitolat(a), ladarba jibda l-istadju tas-smiġh, li tintervjeni rigward l-ammissibbiltà tat-talba nfisha. Dan japplika anki f'każijiet li fihom int tkun ftaħt appell straordinarju kontra sentenza fuq talba tal-partijiet, filwaqt li jiġi rikonoxxut f'sentenza speċjali li hu possibbli li titlob u tikseb sentenza li t-trasgressur jrodd lura l-ispejjeż legali.

Jien intitolat(a) għal appoġġ jew għal protezzjoni wara l-proċess? Għal kemm żmien?

Id-Digriet Leġiżlattiv Nru 9 tal-11 ta' Frar 2015 jstabilixxi regoli għall-implimentazzjoni tad-Direttiva Nru 2011/99/UE, li hi bbażata fuq il-prinċipju ta' rikonoxximent reċiproku u tirregola l-ordni Ewropea ta' protezzjoni biex jiġi garantit li l-miżuri adottati għall-protezzjoni ta' persuna kontra att kriminali, li jista' jagħmel ħsara lil dik il-persuna jew jipperikolalha ħajjitha, is-saħħa fiżika jew mentali tagħha, id-dinjità tagħha, il-libertà personali jew l-integrità sesswali tagħha, jinżammu anki f'każ li l-persuna tmur tgħix fi Stat Membru ieħor. Id-Direttiva tispeċifika li ordni Ewropea ta' protezzjoni tista' tinħareġ biss meta qabel tkun giet adottata miżura ta' protezzjoni fl-Istat mittenti, li timponi fuq il-persuna li tikkawża ħsara waħda jew aktar minn fost dawn il-projbizzjonijiet jew ir-restrizzjonijiet li ġejjin: projbizzjoni milli tidhol f'ċerti lokalitajiet, postijiet jew żoni definiti fejn tirresjedi jew iżżur il-persuna protetta; projbizzjoni jew regolamentazzjoni tal-kuntatt mal-persuna protetta; projbizzjoni jew regolamentazzjoni tal-avviċinament tal-persuna protetta f'distanza iqsar minn dik stipulata. Malli tirdievi ordni Ewropea ta' protezzjoni, l-awtorità kompetenti tal-Istat Membru ta' eżekuzzjoni, mingħajr dewmien żejjed, irid jirrikonoxxi dik l-ordni u jadotta kwalunkwe miżura li tkun disponibbli skont id-dritt nazzjonali tiegħu f'każ simili biex jiżgura l-protezzjoni tal-persuna protetta.

X'informazzjoni ningħata jekk it-trasgressur jinstab ħati?

Ladarba jiġu konklużi d-deliberazzjonijiet, l-imħallef li jippresjedi jabbozza u jiffirma l-parti operattiva tas-sentenza u jiffassal sommarju konċiż tar-raġunijiet fil-fatt u fil-liġi li fuqhom hi bbażata s-sentenza. Is-sentenza ssir pubblika matul is-seduta b'qari tal-parti operattiva tagħha. Il-qari tad-dikjarazzjoni tar-raġunijiet u tal-parti operattiva tas-sentenza hu ekwivalenti għal notifika tas-sentenza għall-partijiet preżenti matul is-seduta jew li għandhom ikunu hemm. L-imħallef jiddikjara kundanna jekk l-akkużat jinstab ħati tar-reat mingħajr ebda dubju raġonevoli. Bis-sentenza, l-imħallef jispjega s-sentenza imposta u kwalunkwe miżura ta' prevenzjoni (*misure di sicurezza*). Jekk it-trasgressur ikkundannat ikun insolventi, l-imħallef jordna lir-rappreżentant ċivili tiegħu jhallas il-penali finanzjarja. Barra minn hekk, l-imħallef jordna lit-trasgressur ikkundannat biex iħallas l-ispejjeż tal-proċess. Il-pubblikazzjoni tal-kundanna fil-gazzetti tiġi ordnata mill-imħallef fuq talba tal-parti ċivili u ssejth bl-ispejjeż tat-trasgressur ikkundannat, u jekk ikun hemm bżonn tar-rappreżentant ċivili tiegħu wkoll. Is-sentenza jkun fiha:

I-intestatura "*in nome del popolo italiano*" ["f'isem il-poplu Taljan"] u indikazzjoni tal-awtorità li toħroġha;

id-dettalji personali tat-trasgressur u informazzjoni personali oħra li sservi biex jiġi identifikat u dettalji ġenerali tal-partijiet privati l-oħra għall-kawża; l-akkuża;

indikazzjoni tas-sottomissjonijiet tal-partijiet;

spjegazzjoni konċiża tar-raġunijiet fil-fatt u fil-liġi li fuqhom hi bbażata d-deċiżjoni, b'indikazzjoni tal-evidenza li tifforma l-bażi tad-deċiżjoni u spjegazzjoni tar-raġunijiet għalix l-imħallef iqis li l-evidenza kuntrarja mhix affidabbli;

il-parti operattiva, b'indikazzjoni tal-artikoli tal-istatuti applikati;

id-data u l-firma tal-imħallef.

Is-sentenza tiġi ppreżentata fl-uffiċċju tal-iskrivani tal-qorti wara l-pubblikazzjoni. Jekk din ma tiġix ippubblikata fi żmien tletin jum, jew, soġġetta għal skadenza oħra, li ma taqbiż id-90 jum mill-hruġ tagħha, notifika li nqatgħet is-sentenza tiġi komunikata lis-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika u lill-partijiet privati li jkollhom dritt li jappellaw, kif ukoll lill-avukat tad-difiża tat-trasgressur meta tinqata' s-sentenza.

Niġi informat(a) jekk it-trasgressur jinheles (inkluż hejnsien kmieni jew kundizzjonali) jew jaħrab mill-habs?

L-Artikolu 90-ter tal-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali (*Codice di procedura penale*) jistabbilixxi li, għal reati vjolenti kontra l-persuna, int trid tiġi informat(a) minnufih, jekk tkun tlabt hekk, dwar it-tnejniet għar-rilaxx jew għat-terminazzjoni ta' ordni ta' detenzjoni, u jekk l-imputat jaħrab mid-detenzjoni ta' qabel il-proċess jew mill-habs, u jekk it-trasgressur sentenzjat jonqos milli jikkonforma b'mod deliberat.

Inkun involut(a) f'deċiżjonijiet dwar hejnsien jew parole? Pereżempju, nista' nagħmel stqarrija jew nipprezenta appell?

Mhix Prattika Ġenerali li l-vittma tiġi kkonsultata qabel jittiehdu dawn id-deċiżjonijiet.

L-aħħar aġġornament: 13/10/2020

Il-verżjoni bil-lingwa nazzjonali hija ġestita mill-Istat Membru rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-oġinal mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidherx fit-traduzzjonijiet. Il-Kummissjoni Ewropea ma taċċettax responsabbiltà jew kwalunkwe tip ta' tort fir-rigward ta' kull informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.

4 - Kumpens

X'inhi l-proċedura biex nitlob kumpens mingħand it-trasgressur? (eż. kawża l-qorti, talba ċivili, proċedura ta' adeżjoni)

It-tweitiq ta' reat u kundanna sussegwenti jfissru li l-parti vittma ta' reat tista' tfittex għad-danni. Il-liġi Taljana tipprovdi żewġ modi kif int tista' tikseb kumpens għad-dannu li ġarrabt:

Int tista' tissieheb fil-proċedimenti kriminali kontra t-trasgressur bħala parti ċivili.

Int tista' tiftaħ kawża ċivili indipendenti.

Din hi għażla tiegħek, billi l-leġiżlazzjoni thalli ż-żewġ proċedimenti separati: il-proċedimenti kriminali u l-proċedimenti ċivili.

Hu biss fuq talba li l-kawża tmur quddiem il-qorti, jew meta imputat jintbagħat biex jitqiegħed taħt att ta' akkuża (f'seduta), li int tkun tista' tiġi assistit(a) mill-avukat tiegħek, tissieheb f'kawża ċivili u b'hekk issir parti effettiva għall-proċedimenti, bid-drittijiet sħaħ tar-rappreżentazzjoni. Meta taqta' s-sentenza, il-qorti kriminali tagħtik somma, l-hekk imsejja għotja *interim*, li tkun eżegwibbli minnufih, b'riferiment għad-deċiżjoni dwar l-ammont totali u finali ta' kumpens lill qorti ċivili, li għandu jiġi stabbilit biss wara li s-sentenza kriminali tkun saret *res judicata*.

Bħala alternattiva għas-sħubija fi proċedimenti bħala parti ċivili, int tista' tiftaħ kawża ċivili indipendenti biex titlob kumpens għad-dannu li ġarrabt minħabba l-imġiba tat-trasgressur.

Il-qorti ordnat lit-trasgressur biex iħallasni danni / kumpens. Kif nista' niżgura li t-trasgressur iħallas?

Meta l-qorti tordna lit-trasgressur biex iħallas għall-korrimenti jew għad-danni kkawżati lill vittma li tkun issieħbet fi proċedimenti bħala parti ċivili, din tista' tagħmel tliet affarijiet: issib soluzzjoni għad-danni, tagħmel ordni ġenerali għall-kumpens jew tordna l-ħlas ta' somma interim.

L-aħjar haġa għall-vittma tkun jekk is-sentenza tordna l-ħlas finali tad-danni: f'dak il-każ, fil-fatt, ikun possibbli li t-trasgressur jiġi informat bis-sentenza u bl-ordni ta' ħlas (*atto di precetto* - avviż tal-ħlas li jrid jinħareġ qabel ma jibded il-proċedimenti ta' infurzar), u b'hekk jiġi ordnat il-ħlas tal-ammont dovut, u jittiehed l-ewwel pass neċessarju għall-hruġ ta' miżuri ta' infurzar f'każ ta' nuqqas persistenti min-naħa tat-trasgressur li jhallas (fl-ilema każ dejjem ikun rakkomandat li jsiru inkjesti preliminari dwar l-assi li jstgħu jintalbu).

Sakemm l-għoti ta' kumpens ma giex iddikjarat bħala eżegwibbli b'mod proviżorju u espliċitu, l-infurzar ikun kundizzjonali għall-finalità tas-sentenza, jiġifieri għan-nuqqas ta' preżentazzjoni ta' appell sal-iskadenza.

Għaldaqstant, l-ordni ta' ħlas tista' tiġi komunikata flimkien mas-sentenza, inkluż f'każijiet fejn din tal-aħħar tordna l-ħlas ta' għotja interim li, barra minn hekk, dejjem tiġi ddkjarata bħala eżegwibbli minnufih. Madankollu, dan mhux dejjem ikun sodisfacenti f'għajnejn il-vittma. Għaldaqstant, jekk tqis li dan ma jkunx suffiċjenti, int trid tiftaħ kawża ċivili indipendenti, li permezz tagħha kwalunkwe ħsara residwa tista' tiġi verifikata u tiġi imposta penali differenti ġdida fuq it-trasgressur.

Il-proċedimenti ċivili dejjem ikunu neċessarji fit-tielet xenarju possibbli, li fih il-qorti kriminali sempliċiment toħroġ ordni ġenerali biex it-trasgressur iħallas kumpens, bla ma tiffissa l-ammont, minħabba li jkun hemm nuqqas ta' evidenza f'dan ir-rigward.

Jekk it-trasgressur ma jhallasx, jista' l-Istat iħallasni avvanz? Taħt ilema kundizzjonijiet?

Fuq il-bażi tad-Direttiva 2004/80/KE, implimentata fl-Italja permezz tad-dispożizzjonijiet imsemmiha aktar 'il fuq, l-Istat irid jiggarrantixxi liċ-ċittadini u lil dawk li mhumiex ċittadini u li huma vittmi ta' reat vjolenti intenzjonat (qtil, ħsara fiżika serja intenzjonata, attakk sesswali), imwettaq fit-territorju Taljan, kumpens ġust u xieraq, kull meta t-trasgressur ma jiġix identifikat jew ma jittressaqx quddiem il-ġustizzja, jew, fi kwalunkwe każ, ma jkollux ir-rizorsi finanzjarji biex jikkumpens lill-vittmi għad-dannu li kkawżalhom, jew, jekk il-vittma tkun mietet, lill-familja tagħha.

Jien intitolat(a) għal kumpens mill-Istat?

(Ara aktar 'il fuq)

Jien inkun intitolat(a) għal kumpens jekk it-trasgressur ma jiġix ikkundannat?

Jekk l-imputat jinstab li hu innocenti fi proċedimenti kriminali, dan ma jzommokx milli tiftaħ kawża għal kumpens fil-qorti ċivili, sakemm ma tkunx irrinnunzajt għal dan id-dritt billi ssihibt fil-proċedimenti kriminali bħala parti ċivili.

Jien intitolat(a) għal ħlas ta' emerġenza waqt li nkun qed nistenna d-deċiżjoni dwar it-talba tiegħi għall-kumpens?

Jekk tissieheb fil-proċedimenti kriminali bħala parti ċivili biex titlob hlas lura u kumpens għad-danni, malli taqta' s-sentenza l-qorti tiddeċiedi wkoll dwar l-aspetti ċivili tal-kawża, skont l-Artikolu 533 c.p.p. F'każijiet li fihom ikun hemm evidenza li d-dannu ggarra minhabba r-reat (*an debeat*) iżda mhux kemm (*quantum debeat*), il-qorti toħroġ deċiżjoni ġenerika b'rabta mar-responsabbiltà ċivili u tirreferi lill-partijiet għal qorti ċivili biex jiġi stabbilit l-ammont (l-Artikolu 539 c.p.p.). **Madankollu, parti ċivili tista' titlob lill-qorti kriminali għal għotja interim**, fi ndan il-limiti tad-dannu diġà ssostanzjat bl-evidenza. B'mod aktar preċiż, id-deċiżjoni proviżorja tordna lit-trasgressur u lir-rappreżentant ċivili tiegħu **biex iħallas somma bħala kumpens għad-danni qabel ma jsir il-kalkolu definittiv ta' dawn, u din tkun eżegwibbli minnufih**. Jekk strument li, fuq talba speċifika tiegħek, jipprovdi ġustifikazzjoni biex it-trasgressur jiġi ordnat iħallas somma interim, meta l-qorti tqis li diġà jkun hemm evidenza konkreta ta' responsabbiltà, limitata għall-ammont li fir-rigward tiegħu tingħata s-somma interim; fil-fatt, anki fi proċedimenti kriminali, "m'hemm bżonn, għall-finijiet ta' kalkolu tas-somma interim, li tiġi pprovduta evidenza tal-ammont tad-danni stess, iżda jkun biżżejjed li jkun hemm ċertezza li t-tali danni seħħew, sas-somma mogħtija (diviżjoni kriminali tal-Qorti tal-Kassazzjoni, Nru 12634/2001).

L-aħħar aġġornament: 13/10/2020

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali hija ġestita mill-Istat Membru rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-original mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidherx fit-traduzzjonijiet. Il-Kummissjoni Ewropea ma taċċettax responsabbiltà jew kwalunkwe tip ta' tort fir-rigward ta' kull informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabieq tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.

5 - Id-drittijiet tiegħi f'dak li għandu x'jaqsam ma' appoġġ u assistenza Jiena vittma ta' reat, lil min għandi nikkuntattja għall-appoġġ u għall-assistenza?

Wara l-ewwel kuntatt mal-awtoritajiet tal-prosekuzzjoni, bħala l-parti vittma ta' reat int tiġi pprovdut(a), f'lingwa li tista' tifhem, b'informazzjoni relatata ma': faċilitajiet tal-kura tas-saħħa fiż-zona lokali, faċilitajiet residenzjali, ċentri ta' rifuġju u ta' kenn. Jekk il-vittmi jinkludu minorenni, il-qorti tal-minorenni trid tiġi informata biex tivvaluta s-sitwazzjoni u l-miżuri ta' protezzjoni. Jekk titlob hekk, l-awtoritajiet ta' infurzar tal-liġi jkollhom id-dmir li jdaħħluk f'kuntatt, fi kwalunkwe ħin, mal-organizzazzjonijiet li ġejjin:

servizzi ta' appoġġ għall-vittmi

awtoritajiet speċjalizzati fl-appoġġ legali

Kunsilli tal-avukatura (*Consigli dell'Ordine*)

organizzazzjonijiet nongovernattivi (NGOs)

kliniki legali â€ dipartimenti tal-medicina forensika

awtoritajiet statali involuti fl-appoġġ legali (Ministeru tal-Ġustizzja, Ministeru tal-Intern)

Organizzazzjonijiet ta' appoġġ għall-vittmi

organizzazzjonijiet nongovernattivi â€ Assocjazzjonijiet involuti fl-għoti ta' appoġġ legali lill-vittmi ta' reat

Trade unions: Konfederazzjoni Ġenerali Taljana tax-Xogħol (*Confederazione Generale Italiana del Lavoro; CGIL*) - Konfederazzjoni Taljana ta' Trade Unions tal-Ħaddiema (*Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori; CISL*) â€ Għaqda Taljana tax-Xogħol (*Unione Italiana del Lavoro; UIL*)

L-assocjazzjoni Libera [organizzazzjoni kontra l-mafja] - 0832 683429â€683430

Centru ta' rifuġju għan-nisa f'Ruma - 06 6840 172006

L-assocjazzjonijiet tal-konsumatur

Netwerk nazzjonali ta' assocjazzjonijiet għad-drittijiet tal-anzjani (*Associazioni per i Diritti degli Anziani; ADA*) - 06 48907327

In-netwerk Dafne (appoġġ għall-vittmi ta' vjolenza) - 011 5683686

Linja Telefonika għall-Għajnuna Kontra t-Traffikar - 800 290 290

Linja Telefonika għall-Għajnuna Kontra l-Vjolenza - 1522

Linja Telefonika għall-Għajnuna Kontra d-Diskriminazzjoni - 800 90 10 10

Linja telefonika għall-għajnuna għall-vittmi ta' mutilazzjoni ġenitali - 800 300 558

Linja telefonika għall-għajnuna għall-vittmi ta' terroriżmu u ta' kriminalità organizzata - 06.46548373 - 06.46548374 - 06.46548375

Linja telefonika għall-għajnuna għall-vittmi ta' reati relatati mal-mafja - 800 191 000

Linja telefonika għall-għajnuna għall-vittmi ta' estorsjoni u ta' użura - 800 -999 -000

Linja telefonika għall-għajnuna bil-lingwi kollha għar-rapporart ta' incidenti ta' diskriminazzjoni u ta' raziżmu - 800 90 10 10

Linja Telefonika ta' Emergenza għall-minorenni - 114

L-appoġġ għall-vittmi hu mingħajr hlas?

L-appoġġ għall-vittmi hu mingħajr hlas.

X'tipi ta' appoġġ nista' nirdievi mingħand l-awtoritajiet jew is-servizzi tal-Istat?

Reati mwettqa bi vjolenza jstgħu jhallu effetti trawmatiki fuq il-vittma, u b'hekk tista' tfittex l-assistenza mingħand is-servizzi pubbliċi xierqa pprovduti mill-awtorità lokali tas-saħħa (*Azienda Sanitaria Locale; ASL*), bħac-ċentri ta' konsulenza għall-familja (*consulorio familiare*), u mill-municipalità lokali (servizzi soċjali). Jekk il-vittmi jinkludu minorenni, il-qorti tal-minorenni trid tiġi informata biex tivvaluta s-sitwazzjoni u l-miżuri ta' protezzjoni. Jekk int titlob hekk, l-awtoritajiet tal-pulizija (pulizija militari (*Carabinieri*), pulizija tal-istat, pulizija municipali, eċċ.) ikollhom id-dmir li jdaħħluk f'kuntatt, fi kwalunkwe waqt, mal-organizzazzjonijiet li ġejjin: Xi ċentri ta' rifuġju għandhom djar sikuri li fihom, f'każijiet aktar serji, tista' ssib kenn biex taħrab minn vjolenza ulterjuri. Biex tikseb informazzjoni u/jew tidhol f'kuntatt maċ-ċentri ta' rifuġju fiż-zona tiegħek, tista' ċċempel ukoll fuq in-numru tat-telefown mingħajr hlas 1522, immexxi mill-Uffiċċju tal-Prim Ministru Taljan. Jekk tinsab f'diffikultajiet personali, int tista' titlob ukoll l-assistenza ta' amministratur tal-appoġġ (*Amministratore di Sostegno*), individwu li jaħdem taħt it-tmexxja tat-Taqsima tat-Tutela tal-Qorti Ċivili u li għandu r-responsabbiltà li jassisti lill-individwi, mingħajr hlas, li jsibu lilhom infushom f'diffikultajiet, inklużi diffikultajiet temporanji, biex jiprovdi għall-bżonnijiet tagħhom. Int tista' tippreżenta talba direttament lill-Qorti Ċivili jew tispjega d-diffikultajiet tiegħek lis-servizzi soċjali tal-municipalità lokali, biex dawn ikunu jstgħu jinformatu lill-uffiċċju tal-affarijiet ċivili tas-servizz tal-prosekuzzjoni pubblika, li jista' jordna t-teħid ta' azzjoni f'ismek.

X'tipi ta' appoġġ nista' nirdievi mingħand organizzazzjonijiet nongovernattivi?

L-organizzazzjonijiet nongovernattivi jipprovdu tipi differenti ta' appoġġ, inkluż appoġġ psikologiku, akkomodazzjoni temporanja f'faċilitajiet bħal ċentri ta' rifuġju, appoġġ legali u pariri, appoġġ materjali, jiprovdu għall-bżonnijiet ta' kuljum, eċċ.

L-aħħar aġġornament: 13/10/2020

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali hija ġestita mill-Istat Membru rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-original mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidherx fit-traduzzjonijiet. Il-Kummissjoni Ewropea ma taċċettax responsabbiltà jew kwalunkwe tip ta' tort fir-rigward ta' kull informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabieq tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.